

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrt leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za $\frac{1}{2}$ leta 3 krone, za $\frac{1}{4}$ leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LIV.

V Ljubljani, 4. januarija 1901.

List I.

Marija usmiljena.

Kraljica zemlje in neba,
Marija Mati smiljena:
V naročje Tvoje pohitim
In v varstvo Tebi se vročim.

Ti čuvaj me, Ti brani me
Skušnjav hudobnega duha,
In srce, če nemirno je —
Marija, Ti uteši ga.

In dušo grenek če teži
Spominj mi prošlih mojih dni,
Marija, sladko Tvoje Ime
Naj osladi grenkosti te.

Márica.

Konec XIX. in začetek XX. stoletja.

Zadnje leto XIX. stoletja smo Slovenci ljubljanske škofije posvetili Božjemu Srcu našega nebeškega Kralja Jezusa Kristusa. Spodobi se, da se še prav posebno zadnje dni temu Božjemu Srcu poklonimo in da tudi prve ure novega stoletja Njemu darujemo. Dolžni smo, da se Božjemu Srcu Kralja Jezusa zahvalimo za prejete dobrote in Ga prav velike pomoči za prihodnost prosimo.

Hotel sem Vas razveseliti s pastirskim listom o borbah in zmagah svete cerkve Jezusove v XIX. veku. Ker se mi je pa zakasnil in ga ne morete o pravem času dobiti, zato naj Vam vsaj naznanim slovesnosti, katere naročam za omenjeni čas.

1. Zadnje tri dni XIX. stoletja, 29., 30. in 31. decembra, naj se opravi tridnevnic: po eno uro naj se izpostavi sveto Rešnje Telo, ljudstvo naj se povabi adorirat in h koncu naj

se zapojejo ali vsaj izmolijo litanije na čast presv. Srca Jezusovega z molitvami, potem pa naj se podeli sv. blagoslov.

2. Zadnji dan naj se opravi navadni sklep leta, torej doda še: Te Deum laudamus in kjer je bila do sedaj navada, tudi cerkveni govor.

3. Pol ure pred polnočjo naj se slovesno zvoni, o polnoči pa naj se izpostavi sveto Rešnje Telo. Tedaj se more peti ali brati ena sveta maša de festo Circumcisionis Domini et Octava Nativitatis. Vernikom se more med sv. mašo ali po sveti maši deliti sveto obhajilo. Kdor hoče prejeti sv. obhajilo, naj po večerji ob navadnem času ničesar več ne zaužije. Spodobilo bi se štiri ure pred polnočjo ne več jesti. Kjer ne more biti sveta maša, naj se izpostavi presv. Rešnje Telo, naj se moli rožni venec in verniki naj se obhajajo.

4. Sv. Rešnje Telo more biti izpostavljeno od polnoči 1. januarija do poldneva. More se ob eni ali dveh ali pozneje postaviti v tabernakelj in zjutraj ali katerokoli uro predpoldne zopet izpostaviti po volji veleč. gospodov duhovnih pastirjev, ki naj odrede čas po okolnostih.

5. Da bi k sv. obhajilu in k češčenju presv. Rešnjega Telesa več ljudstva privabili, ki naj bi prve ure novega leta in novega stoletja posvetili sebe presv. Srcu Jezusovemu in Njemu zadoščevali za vsa razžaljenja, katera trpi v zakramentu ljubezni, so sv. Oče z dekretom od 16. nov. 1900 podelili popolnoma odpustke vsem, ki bodo prejeli sv. zakramente in bodo v času od polnoči do poldneva eno celo uro pred izpostavljenim sv. Zakramentom Jezusa častili in molili v namen sv. Očeta.

6. Da bi se o polnoči moglo več svetih maš opraviti, izprosil sem od sv. Očeta facultatem binandi za vse one duhovne gospode, ki so sami v župniji ali exposituri. Zaprošeno pooblastilo so mi dali sv. Oče v dopisu z dne 11. decembra 1900.

7. Od novega leta do svetih treh Kraljev naj se vsak dan opravi sveta maša coram Sanctissimo; po sveti maši naj se molijo kakor po navadi litanije presv. Srca Jezusovega; potem naj se podeli sv. blagoslov. Kjer je umestno, se morejo litanije coram Sanctissimo moliti zvečer.

Daj Gospod, da bi te dneve preživeli v proslavo Bežiega Srca Jezusovega, katero nam bo naše poklonstvo, naše zaupanje in našo ljubezen z obilnimi milostmi stotero povrnilo.

V Ljubljani na praznik sv. Toma apostola 21. decembra 1900.

† **Anton Bonaventura,**
knez-skof.

Blažena Zdislava.

(1. januarja)

Zdislava je bila iz slavnega rodu českih plemičev Berkov dobskih. Rodila se je l. 1200 na gradu Jablonskem. Že kot otrok je jako rada molila in premišljevala trpljenje našega Gospoda Jezusa Krista in življenje svetnikov in svetnic božjih. Ko je bila sedem let stara, ušla je skrivoma iz grada v bližnji gozd, kjer je hotela živeti kot puščavkinja. Služabniki žalostnih starišev so jo našli in jo zopet nazaj pripeljali. Ko so jo stariši karali, prosila jih je deklica kleče odpuščanja.

Po volji svojih starišev se je Zdislava omožila s českim plemičem Havlom Dečinskim, ki je živel na gradu Lemberku. Havel je bil surov in robat mož, ki se je večkrat jezil nad pobožnostjo in dobrotljivostjo Zdislavino. Toda modra, tiha in ljubezniva Zdislava ga je s svojo prijazno besedo nagnila k dobremu. Spokornost, pobožnost in iskrena ljubezen ženina je zmagala nad možem, da ji ni delal nikakih zaprek več pri molitvi in dobrih delih. Z njegovim dovoljenjem je Zdislava prejela z rok blaž. Česlave belo obleko redovnic sv. Dominika kot sestra tretjega reda in je tudi ustanovila dominikanski samostan s cerkvijo v Jablonem. Vsak dan je šla z Lemberka bosa v to cerkev k službi božji; pod vrhno obleko je nosila žimnat pas, bila zadovoljna s preprosto hrano iz samostana, delila

mile darove, veliko premišljevala in svojim domačim rada pripovedovala o trpljenju našega Gospoda Jezusa Krista. Kadar je njen mož odšel iz grada, postila se je strožje, veliko molila, obedovala pri mizi z berači, prela, tkala in šivala obleko za reveže, obiskovala bolnike, katerim je stregla. — Umrla je 1. januarja 1252. Pokopali so jo v grob, katerega je dala še živa sama napraviti v cerkvi sv. Vavrinca v Jablonem, kjer še dandanes počiva njeno telo.

Letopisec Dalimil imenuje v svoji kroniki pisani od 1308—1326, Zdislavo „blaženo“, pravi, da je sveto živela, da je Bog na njeno priprošnjo mnogim pomagal. — Praški nadškof Zbynek Berka dobski je deloval na to, da bi apostolska stolica proglasila Zdislavo za blaženo, kar se je tudi zgodilo l. 1606.

Iz češkega po Ekert-u — k —.

Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj.

(Dolje.)

XV.

Šenturška Gora.

Kdor biva rad v zračnih višavah in ne ljubi posvetnega hruma, ne more si želeti boljšega kraja kakor je Šenturška Gora. Ko stoje vse župnijske cerkve kranjskega dekanata v ravnini, ima edino le-ta vzvišeno lego 673 m nad morjem. Razun proti severu, kjer se vzdiguje Grintavčevo predgorje, odprt je pogled na vse strani. Župnija sv. Urha sicer ni velika — šteje namreč približno toliko ljudi kolikor je dni v letu — toda duhovnik si v prostih urah lahko dobi zabave pri tem ali onem sebi pristojnem delu. — Poglejmo nekoliko v starejšo cerkveno zgodovino Šenturške Gore.

Od davnih časov pa tje do 1751 je pripadala oglejski oćakovini, od 1751 do 1787 goriški nadškofiji, 1787 jo pridružijo ljubljanski vladikovini, odtrgajo od matere-župnije crkljanske ter napravijo iz nje samostojno lokalijo z vasi: Šenturška Gora, Ravne, Apno, Sidraž, Olševica, Vrhovje in Rebro s podružnico sv. Leonarda. Tudi cerkvica sv. Ambroža je pripadala novi duhovniji, toda pozneje prišla zopet pod Crklje nazaj.

Ko je imel goriški knez-nadškof Karol Mihael grof Attems l. 1761 vizitacijo v Crkljah, prosili so ga prebivalci Šenturške Gore, naj jim blagovoli dati kakega duhovnika, ker morajo tako daleč in po tako strmi poti hoditi

k službi božji. Attems pripozna opravičeno željo ter jim odloči Ivana Faber za dušnega pastirja. Ljudje, te novice silno veseli, hitro povečajo cerkev, ki je bila do tedaj le kapela z malim zvonikom. Letnica 1764, ohranjena šipovniku na sklepnem kamenu, naznanja čas, kedaj da so cerkev razširili. Ko je bilo za prvo potrebo vse vrejeno, preseli se Faber na Šenturško Goro, kjer biva kot začasni dušni pastir nad 20 let. Meseca februarja 1788 ga zadene mrtvoud, in lahko si mislimo zapuščenost, v kateri je živel nekaj tednov osamljen in oddaljen od duhovske pomoči. Ljudje, ki so ga hodili obiskovat, mu pač niso mogli dati one tolažbe, kakoršno bi bil imel v bližini kakega duhovskega prijatelja-sobrata. Slednjič se ga usmili komendski beneficijat Josip Tomelli, sprejme ga k sebi, skrbi mu za postrežbo in slednjič 68letnemu zatisne oči k večnemu počitku (1789). To dobroto mu je gotovo Bog obilno povrnil.

Velika je bila radost po duhovniji, ko postane l. 1787 samostojna. Ginljivo je poslušati, kako so ljudje na novo ustanovljenih župnijah storili s posebno vnemo vse, karkoli se je zahtevalo od njih. Dobro so znali ceniti dobroto, katero prejme soseska s prihodom duhovnega očeta, ki bo bival med župljani kakor med svojimi otroki. Zato so požrtovalno skladali za popravo cerkvâ in župnišč, matere so donašale otročiče v zibelkah s seboj, da so mogle pomagati zidarjem, gospodarji pa so z veseljem skrbeli za „gospodove“ dohodke, ne malo ponosni, da so sedaj v cerkvenih zadevah sami svoji. Mladina, poprej skoro brez pouka; odraščeni, večkrat brez sv. maše in lačni božje besede, ker zaradi težavnih potov in slabega vremena niso mogli priti k službi božji; bolniki, prevdeni sicer za zadnjo uro, toda brez duhovne tolažbe v mnogokrat dolgotrajni bolezni; starci, katerih ni nesla noga več k daljni župnijski cerkvi: — vsi so imeli sedaj mašnika, učenika in tolažnika doma. Ker se je po novi upravi zadostilo resničnim potrebam ljudstva, moramo reči kar naravnost, da je bila ustanovitev malih župnij za izobrazbo narodovo velepomembna in nekako svetla zvezda v sicer temotni cesar Josipovi dobi.

Ko so Šenturščanje prepeljali obolelega Ivana Faber v Komendo, dobijo mesto njega 1788 Mateja Boštijančič kot provizornega lokalista, ki pa že nastopno leto zapusti sv. Urha, ker postane duhovni pomočnik v Crkljah. Šele 1790 pride prvi samostojni dušni pastir in

od tega leta dalje so se vrstili drug za drugim. Naj je navedem po imenih:

1. Gregorij Rajec (Reitz) 1790—1793. L. 1793 je bila vstanovljena ekspozitura na Primskovem pri Kranju. Rajec se preseli tje, kjer ostane do 1796. Vsled bolezni zelo občutljive narave je imel mož-hipohonder dosti težav v svoji službi, zato preživi ostala leta v pokoju, da se mu ni treba več boriti z nasprotniki.

2. Jakob Debeljak 1793—1806.

3. Jakob Tanzmann 1806—1810. Po njegovem odhodu je bila lokalija zapuščena cela štiri leta (1810—1814). Zato so iskali ljudje službe božje po bližnjih župnijah (Crklje, Komenda, Tujnice, Stranje, Kamenik), kjer so imeli kak postransk opravke. Škofijstvo uvidi, da nikakor ni prav, pustiti je tako dolgo brez duhovnika, zato dobe zopet novega lokalista.

4. Lovro Kopitar 1814—1829. Kopitar je prišel iz Šentjerneja na Dolenskem ter se podal s Šenturške Gore v Ajdovec.

5. Ivan Petrovčič 1829—1843. Poprej je pastiroval v Prečini na Dolenskem. Odšel je po 14letnem službovanju na Šenturški Gori v Tomišelj pri Igu in zamenil časno z večnim 6. julija 1850.

6. Ivan Kapelj 1843—1846. Pozneje lokalist pri sv. Jakobu ob Savi, v pokoj si izvoli Ljubljano, kjer so mu potekle ure v ondotni hiralnici 24. aprila 1880. Učakal je 83 let, izmed katerih jih je preživel 54 v mašniškem stanu.

7. Anton Jeglič 1846—1858. Zidal je l. 1850 novo župnišče, postal župnik v Železnikih, toda že 19. oktobra 1858 umrl v Kranju. Bil je stric kranjskemu dekanu Antonu Mežnárrec (brat dekanove matere).

8. Mihael Golmajer 1858—1869. L. 1869 dobi lokalijo Goriče, kjer ostane do smrti 16. febr. 1877.

9. Fran Jeršič 1869—1871. Naredil je novo gospodarsko poslopje in vrtne škarpe. Po kratkem bivanju na Šenturški Gori se preseli v Mekinje. Za Jeršičem so pastirovali trije administratorji:

10. Ivan Judnič 1871—1874. Zaradi bolehnosti preživi začasni pokoj v Crkljah ter dokonča zemeljsko potovanje v Mekinjah 11. aprila 1876.

11. Simon Robič 1874—1897. Duhovit mož, rojen v Kranjski Gori na Gorenskem 11. febr. 1824, je kot vešč naravoslovec s temeljitim raziskovanjem zasačil marsikakega „kebrčka“, polžka, neznano cvetko ali kako drugo

izvanredno prirodno božjega stvarstva. Učenjaki slavnih imen, tudi Izvenavstrijci, so prihajali k njemu tu gori v posvete ali pa zamenjavat raznih naravnin. Svojo bolezen (srčno hibo) si je nakopal bržkone s preobilno hojo po hribih ter zaprl oči temu svetu 7. marca 1897.

12. Ivan Pavlič 1897—1899 je bil nadarjen duhovnik, priljubljen cerkveni govornik, poleg tega dober matematik in astronom. Umrli na Primskovem pri Kranju 28. dec. 1899 šele 37 let star.

13. Ivan Hromec, rojen v bližnjem Kameniku 4. sept. 1861, poprej župnik v Novi Oselici, vodi sedaj izročeno si čredo kot šenturški župnik od 20. avgusta 1899.

Cerkev meri po dolgosti 16.50, po širjavi 6.50 metrov. Veliki oltar sv. Urha (o svetniku glej Smlednik) kinčajo sohe sv. Antona puščavnika, sv. Martina, sv. Gervazija in Protazija. Lično ga je predelal idrijski podobar A. Tavčar ob Simon Robič-evem času (krog 1875). Manjši oltar na ženski strani ladije je posvečen Materi božji, poleg katere stojite sv. Barbara in sv. Lucija; v oltarju moške strani častijo sv. Valentina s tovarišema sv. Jurijem in sv. Florijanom. Oba stranska oltarja sta bila narejena po Marku Peternel, kiparju iz Selic, ko je bil na šenturški Gori lokalist Mihael Golmajer (1858—1869).

Tisto leto, ko so razširili cerkev, vzdignili so tudi stolp (1764). Trije zvonovi pojejo v prvi, kvinti in seksti z glasovi $f-e-d = 1, 5, 6$. Premer jim je 123 : 78 : 70 cm. Veliki je iz noveše dobe, srednji in mali se glasita iz stolpovih lin vže nad 150 let. Številke 1, 5, 6 kažejo, da sta manjša dva zvonova gledé glasu preveč oddaljena od velikega.

Veliki zvon s podobami: Križ, Marija brezmadežna sv. Ureh. Napis: SUB R. D. CAP. LOC. MICH. GOLLMAYER. (Ob času č. g. lokalnega kapelana Mihaela Golmajer). Zvonar Anton Samassa l. 1862.

Srednji iz livarne Josipa Samassa z letnico 1738. Križ, Mati božja sv. Ureh.

Malega krasijo reliefi: Križ, sv. Ahacij, sv. Ureh. Vili ga je ljubljanski zvonar Benedikt Hueter leta 1743. ✚ JESUS NAZARENUS REX JUDEORUM. (Jezus Nazarenski kralj judovski).

Podružnica.

Sv. Leonard v Rebru.

Še višje kakor sv. Ureh so postavili dom sv. Leonardu (802 m).

Sv. Leonard (več o njegovem življenju glej podružnico Jama v mavčiški župniji) je Slovencem dobro znan, a nekdaj je bil še v večji časti nego sedaj. Cerkvam so ga izbirali za patrona in njegov god 6. novembra obhajali kot zapovedan praznik.

Škof Tomo Chrön (1598—1630) našteva v svojem dnevniku zapovedane praznike ljubljanske škofije (dies festi sub praecepto celebrandi) ter imenuje med njimi tudi sv. Leonarda. Iz tega si lahko razlagamo, zakaj je toliko svetišč, katera so mu izročili v varstvo ali ga časte vsaj v stranskem oltarju. V kranjski dekaniji je zavetnik trem cerkvam: tukajšnji, potem podružnicama Jama mavčiške in Breg pred dvorske župnije Brezdvomno so spoznali Kranjci sv. Leonarda vže ob času, ko so Franki zasedli slovenske pokrajine (788). Kot posvetni gospodarji so imeli Franki tudi glede razširjevanja sv. vere velik vpliv med našim narodom ter ga seznanili s svetniki, ki so živeli v njihovi domovini. Poleg sv. Leonarda smo prejeli od njih sledeče svetnike: Tarska škofa sv. Martina († 397) in sv. Brikcija († 444), frankovsko kraljico in poznejšo redovnico sv. Radegundo († 587), brabantko opatinjo sv. Jedert († 664), opata sv. Egidija ali Tilna († 700), škofa v Maastrichtu sv. Lamberta († 709), pa še kaj drugih.

Podružnica sv. Leonarda v Rebru je preprosta cerkva, 11.55 m dolga in 4 m široka. Koliko let že stoji, ni znano; prezidali so jo bajé v začetku 18. stoletja. Oltar ima samo eden; sv. Leonardu stojita ob strani sv. apostola Peter in Pavel. Na zgornjih nastavkih staja kipa sv. Barbare in sv. Katarine.

Trije majheni zvonovi merijo skozi spodnje krilo 70 : 61 : 47 cm. Razmerje glasov s poltonom, kvarto in zmanjšano kvinto ($cis-d-g = 1, 2, 5$) za izobraženo uho ni najboljšega vtisa, a ljudstvo je privajeno takemu akordu in tudi zadovoljno ž njim, dokler si ne omisli boljšega zvonila.

Veliki zvon s težo 313 funtov. Križ, Mati božja, sv. Leonard. Iz livarne Anton Samassove 1861.

Srednji s podobo Krista na križu in sv. Leonarda. OPUS JOANNIS JACOBI SAMASSA LABACI ANNO 1799. (Delo Ivan Jakob Samassovo v Ljubljani l. 1799).

Mali je onega zvonarja in onega leta (1799) kakor srednji. Križ, angelja neseta Marijino (lavretansko) hišico.

V vsej župniji: 2 cerkvi in 6 zvonov.

Župnik Josip Lavtižar.

(Dalje prihodnjič)

Ime Jezus mu daj!

„Sinu boš rodila,“ tako je govoril angelj Mariji, „ime Jezus mu daj, ker reši svoje ljudstvo greha.“ Pač imenitno ime, saj po besedah sv. Petra ni nobenega družega imena danega ljudem, v katerem bi mogli izveličani biti, nego ime Jezus. V imenu Jezus, piše sv. Pavel, naj se upogibljejo kolena vseh v nebesih, na zemlji in pod zemljo.

Sedemkrat zapečatena knjiga je knjiga življenja, so nebesa, ki so nam bila

po grehu zaprta. Nihče v nebesih, ne na zemlji, nobeden angelj, nobeden človek nam jih ni mogel odpreti. Neskončno velik je bil dolg greha. Le neskončni, včlovečeni Bog ga je mogel izplačati. In Jezus, pravi Bog in človek skupaj, ga je za nas poplačal. Jezus je isti močni lev iz Judovega rodu, ki je premagal, Jezus je vzel v roke zaprto knjigo in jo odprl, on je vzel nase grehe vsega sveta in jih zbrisal na lesu sv. križa s svojo smrtjo. Jezus, Izveličar nam je odprl v izveličanje pot, on nam jo je z nauki in izgledi pokazal. „Jaz sem“, pravi sam, „pot, resnica in življenje. Nihče ne pride k očetu drugače, nego po meni“. On je tista luč, ki vodi nas slepce, da ne zgrešimo poti izveličanja, on je, ki podpira nas hromce, da ne obnemagamo na tem potu. Jaz sem luč sveta, in kdor za menoj hodi, ne hodi po temi. Kje je kak slepec, kje kak nevrednež, da ga ne bi ta luč razsvetlila, kje kak slabotnež, da ga ne bi Jezus okrepčal. Saj sam pravi: „Pridite vsi k meni, ki ste obteženi, jaz vas poživim. Vse to dela on sam, kateremu edinemu je bilo dano ime Jezus; Jezus Izveličar. Jezus Izveličar nam je odprl s svojo smrtjo po grehu prvih starišev zaprta vrata nebeška. On nam je pokazal do nebeškega Jeruzalema pot.

A kaj je moral storiti, da je postal naš Izveličar? Pojdimo v duhu v sodno dvorano v Jeruzalemu. Tam stoji naš Izveličar kot hudodelnik. Njegove roke so trdno zvezane, na bledem njegovem obličju vidimo krvave rane; s satanskim zasmehom ga suvajo divji rabelji, besna množica hrumi: „Križaj ga!“ Poglejmo na goro Kalvarijo! Visoko se dviga v zrak križ in na njem visi pribit naš Izveličar. Tu umira kot hudodelnik, toda hudodelstvo, ki je nosi, je naše, je hudodelstvo vsega sveta.

Da, veseliti se mora Adamov rod mogočnega imena Jezus. Pač vredno, da se pred njim pripogibljejo vseh kolena. On je naš Izveličar, a da je postal naš Izveličar, moral je izbrisati naš neskončni dolg? Bil je on, o katerem je rekel angelj Gabrijel: „Ime Jezus mu daj, ker on reši ljudstvo njegovih grehov!“ Vreden je tedaj, da se v njegovem imenu vseh kolena upogibajo, vseh nebeščanov, vseh zemljanov. Slavimo torej njegovo presveto ime, vanje zaupajmo, nje kličimo na pomoč, ker

„Vsak, kdor nazivlje njegovo ime, bo rešen.“ (Joel 2. 31).

L. P.

„Videli smo njegovo zvezdo“.

(Mat. 2. 2.)

Videli so presrečni Modri iz Jutrovega zvezdo in prišli so Ga molit. Iz daljnih krajin, čez neizmerne puščave jih je privedla pred kralja svetov, pred novorojenega Izveličarja. Pač srečni so bili sveti možje, katere je vodila in privedla zvezda k božjemu Detetu, a nič manj srečni nismo mi. Božje dete je tudi nam prižgalo, poslalo ne jedne, več zvezd, ki naj bi nas privedle k njemu. Pokazal nam je naš Izveličar več zvezd, ki nas zamorejo pripeljati v nebeški Betlehem, kjer se da On onim, ki ga ljubijo, od obličja do obličja gledati.

Milost božja je prva, najbolj svitla zvezda, ki je privedla že neštete tisoče v nebeško veselje. To zvezdo pošilja Gospod vsem ljudem, da jim razsvetljuje pot ki vodi po neizmernih puš'avah tega sveta, sredi nebrojnih nevarnostij k nebeškemu Detetu. Ta zvezda je obsenčila krvoločnega Savla, ki je kot Pavel kazal svit te zvezde drugim, ki se zdaj vesele v družbi njegovi Jezusovega obličja. Njeni zarki so zadeli na križu vi-sečega razbojnika in ga privedli v nebeško veselje.

A še zvezd vodnic nam pošilja Bog, ki naj bi nas privedle v nebeški Jeruzalem. Pošilja nam zvezdo blagoslova v časnih rečeh, ki naj bi nas poučila, da živi nad nami delilec tega blagoslova. Vnela naj bi v nas čut hvaležnosti, v katerem naj bi skazovali nebeškemu dobrotniku spodobno čast. Ako pa nehvaležniki otemne to zvezdo, ali se ne brigajo za vabeči žar te zvezde, pošlje jim usmiljeni stvarnik drugo zvezdo, zvezdo nesreče stiske in nadloge. Ta naj jih privede iz zmote na pravo pot, ki vodi naravnost k Bogu. A pošilja nam nebroj drugih zvezd, ki nas priloeljejo z grešnega pota proti nebesom, na pravo pot: zakrament sv. pokore, sv. rešnjega Telesa sta dve taki zvezdi, ako gremo za njimi, ne zaidemo, ampak pridemo gotovo na oni srečni kraj, kamor naj nas dovedejo poslani nam zvezde.

Res blagrovati moramo presrečne Modre, ker so bili deložni zvezde vodnice, ki jih je pripeljala pred božje Dete, a nič manj srečni nismo mi. Ne jedna, nešteto takih zvezd sveti tudi nam. A mi moramo slediti njih žaru po izgledu nuših vzornikov. Isto živo vero, kakor so jo imeli sv. Modri imeti moramo mi, potem ne moremo zgrešiti poti v nebeški Betlehem, poti, ki nam jo razsvetljujejo neštete, močnejše zvezde, kakor je bila ona, ki je svetila svetim iz Jutrovega. Storimo trden sklep, koj ko nam zasiže zvezda vodnica: Videli smo njegovo zvezdo in gremo za njo, da ga molimo in častimo v družbi naših vzornikov v nebeškem Betlehemu.

L. P.

Stolna cerkev v Ljubljani.

(Dalje.)

Nadalje je kapela sv. Barbare. Oltar je iz črnega mramorja. V oltarju je slika: Sv. Barbari odseka njen oče glavo; poleg oltarja je na desni strani naslikan sv. Joahim, na levi pa sv. Ana s hčerko Marijo, obe podobi od Langusa. Slike na presno nam predstavljajo, na desni

strani: Krist se prikaže sv. Barbari v ječi, mala slika nad to nam kaže mučenje sv. Barbare po njenem lastnem očetu. Na desni strani se nam predločuje rešitev nekega bolnika iz ognja po sv. Barbari: druga slika nad to pa: kako sv. Barbara moli v katakombah na grobeh mučnikov. Na stropu je vnebovzetje te svetnice. Pri vходу je alegorično naslikana nedolžnost in vstrajnost.

Na stropu cerkve je naslikano Neronovo in Dioklecijanovo preganjanje kristijanov. Oboku ob kraju so po vrsti slike apostolov. — Slike na presno v kupoli je mojstersko izdelal domačin Matej Langus. Začel je to delo 9. junija 1843. in je končal 18. septembra 1844. Deloma je posnel slike po Guagliovih, deloma si jih je sam ustvaril in sicer tako povoljno, da se kaj dobro vjemajo z ostalimi slikami. Na stropu v svetilnici plava sv. Duh, obdan z angeljskimi glavami. Ako natančneje ogledujemo vse slikarsko delo v kupoli, vidimo, da je prav okusno in umetniško izdelano. Če prideš po cerkvi gori, zagledaš najprvo Marijino kronanje spodaj je sv. Nikolaj, zraven na desni sv. Ivan Krstnik. Pri nogah temu svetniku sta alegorično naslikani Kranjska (Carniolia) in Ljubljana (Emona). Nad Emono je sv. Jožef, nekoliko v stran pa sv. Neža. Jako lepa je skupina sv. Mohorja in Fortunata in več angeljev nad sv. Nežo. Ob strani je sv. Jurij z ного na zmajevi glavi, na njegovi levici je sv. Terezija. Na desni sv. Ivana je sv. Valerija, vrhu te puščavnik Vital, klečeč in moleč, poleg njega sv. Martin škof, na desno spodaj mučenik Pelagij, ki je bil v Emoni rojen. Nasproti kronanju Marije Device je naslikan sv. Ahacij. Pod tem nekoliko v stran je sv. Karol Boromejski in sv. Anton Padovanski. Jako lep je sv. Karolu ob strani angelj s kardinalskim klobukom.

Kupola ima tamburo, ki je z lisenami med okni lepo razdeljena. Pod kopulinim venčnim zidcem je na vsakem vogalu naslikan po en evangelist. Pod njimi v dolbinah le malo nad cerkvenimi tlemi stoje štiri sohe, prvi škofje emonski: Maksim, Flor. Kast in Genadij. Napravil jih je slavní kipar Angelo de Puteis iz Padove l. 1712. Nad temi sohami se nahajajo grbi in sicer Pija II., cesarja Friderika IV., škofa Sigmunda grofa Herbersteinskega in Ferdinanda Kühnburga. Poleg grbov alegorične podobe, ki predločujejo pravičnost, srčnost, modrost in zmernost.

V povprečni ladiji je na desni strani oltar posvečen sv. Dizmu. Ta oltar je postavila v prejšnjih časih bratovščina sv. Dizma. Ta bratovščina je imela takrat nalogo, izpreobračati k

smrti obsojene hudodelce in jih potem tudi pokopavati. Na oltarju so v škrinjici na desni strani ostanki (relikvije) sv. Valerije, na levi pa ostanki sv. Vitala. Lepa, velika oltarna podoba kaže, kako se je Jezus po svojem trpljenju prikazal v predpeklú ondótnim dušam in jim naznanil, da jih kmalu popelje v nebeško slavo.

V ozadju pa vidimo sv. Dizma na križu. Na stropu je naslikano vnebovzetje sv. Dizma. Na levi steni je sv. Družina, ki beži v Egipt, na desni pa je križanje sv. Dizma. Nad oknom je naslikana alegorično na desnici pokora, na levici pa nedolžnost.

Nasproti oltarju sv. Dizma v povprečni ladiji je oltar sv. Rešnjega Telesa. Na menzi je dragocen tabernakelj, obložen s srebrnimi pločami, ki so večinoma pozlačene. Na vsaki strani tabernakelja moli po eden angelj. Izdelal ju je iz čistega kararskega marmorja znani Francesco Robba. Zares sta toliko umetnija, da se Ljubljana ponaša z njimi po pravici. Oltarno sliko sv. treh kraljev je napravil Langus. Na stropu je naslikana vera, poleg okna pa upanje in ljubezen.

A. M.

(Konec prihodnjič.)

Razgled po domovini

Iz Tržiča. V nedeljo, 23. p. m. je priredil slovenski otroški vrtec svojo božičnico, ki se je jako lepo izvršila. Pelo in deklamovalo se je, ča je bilo veselje slišati. Koncem pa je Jezušček bogato obdaroval nedolžne otročiče, ki so se lepo zahvaljevali za nepričakovane darove. Gledalcev je bila polna učilnica, marsikdo se je moral vrniti vsled pomanjkanja prostora domov. Čula se je le ena sodba: kako potreben je bil slovenski otroški vrtec za Tržič in in koliko uspehov je dosegel v tako kratkem času svojega obstoja.

Sv. Štefana praznik pa je priredila tukajšna Marijina družba nedolžno veselico v svojih prostorih. Najprvo so zapele Marijine hčere 2 pesmici „Bodi Ti pozdravljena“ in „Vse mine“; na to pa so predstavljale veseloigro v dveh dejanjih: „Jeza nad petelinom in kes“. Vse igralke so vrlo dobro pogodile svoje vloge. — Zadovoljstvom moramo priznati, da družba napreduje; seveda ima pri tem največjo zaslugo njena voditeljica neumorno se trudeča gospodičina Zofija Pirc.

Kapelan J. Potčkar.

Raznoterosti.

Papeževa enciklika: „De Jesu Christo Redemptore“ Jezus Krist. Odrešenik. Papež Leon XIII. je poslal škofom vsega sveta okrožnico, „Jezus Krist Odrešenik“.

V tej okrožnici izraža sv. oče svoje veselje, da je v sv. letu prišlo toliko romarjev v Rim. To mu daje zagotovilo, da se narodi oklepajo Krista. Dalje opominja, naj se oklenejo vsi svojega Odrešenika, ki je pot, resnica in življenje. Kakor se je človeška družba prenovila in prerodila s prihodom Kristovim na zemljo, tako se tudi zdaj prerodi in prenovi, če se povrne k Odrešeniku. Tem potem prenehajo notranji boji in medsebojni prepiri držav. Samo od Odrešenika pride človeštvu mir in rešitev. Ta okrožnica sv. očeta naj bi bila neki odmev sv. leta, katerega naj čujejo vsi tudi najbolj oddaljeni škofje sveta. Ob enem pa je tudi nov dokaz, kako je sv. oče zavzet za sv. leto in kako duševno močan in krepak je še 90letni starček vatikanski. Ta okrožnica je posla popolnoma izpod peresa Leona XIII. On sam jo je zamislil, sestavil in napisal.

F. G.

Delovanje usmiljenek v burski vojski. Za obe vojskujoči se stranki pogubonosna vojska v Južni Afriki se bliža polagoma svojemu koncu. Posledice te vojske čutijo tudi popolnoma nedolžne žrtve, in med te štejem v prvi vrsti katoliške misijone, ki imajo svojo postajo po krajih, kjer je divjala burska vojska. Hudo prizadete so zlasti usmiljene sestre, ki so razvile prav v onih mestih, kjer je najbolj divjal ljut boj, svoje plodonosno, požrtvovalno delovanje. Njih z velikim trudom sezidani zavodi leže v razvalinah, huda šiba vojske se jih ni ognila. A za blagor človeštva vneta srca usmiljenek ni potrla njih nesreča, ampak prav v najbolj vihnem času so pokazale te sestre, kako se dela v duhu Kristovem. V najhujšem bojnem metežu, ko je rušil strel za strelom njih poslopja, se niso zme-nile za lastno nevarnost, ampak junaško so se podale na bojišče, kjer je umiral vojak za vojakom, kjer so se vili ranjenci v hudih bolečinah. Tem nesrečnikom so se posvetile usmiljenke. Bur ali Anglež, kristijan ali nekristijan, prijatelj ali sovražnik, z isto ljubeznivostjo so tolažile umirajoče in jim lajšale zadnje zdihe, obvezovale ranjence in odnašale na varen kraj. Tu so pokazale usmiljenke, kako se deluje v Kristovem duhu, in ničuda, da se spoštovanjem izražajo o njih protikrščanski listi in jih postavljajo kot uzornice usmiljenkam svoje vrste. Kako so se priljubile po svojem požrtvovalnem delovanju vsem bojevnikom, kaže nam najbolj poročilo nekega angleškega uradnega časopisa „Tablet“. Članek za člankom namreč pripoveduje, da za mrzlico obobile vojske obojega tabora ni zamogla ukrotiti in umiriti močna moška roka; besneč so podili od sebe bolniki svoje strežaje, a če se je prikazala ob njih strani usmiljenka, polegla se je njih besnost in milo so prosili prostaki, izrecno zahtevali častniki usmiljenke v svojo postrežbo. Tolažilna beseda iz ust redovnice bil jim je hladilni balzam, in marsikak vojak, prej zagrizen protikatolik je pri-poznal, da je zelo popolna vera, katere pristaši hočejo na enak način radovoljno doprinasati dela usmiljenja. Junak mesta Mafekinga, general Baden-Powell je poslal prednici usmiljenek znesek 98 funtov sterl. kot malo zadostilo za njihov trud in oddal ob enem pismo, v katerem se zahvaljuje za njih požrtvovalnost in pravi: „Vem, da sam denar Vam ne more poplačati vašega truda, a v malo zadostilo, v znamenje našega priznanja sprejmite to malenkost; zasluge Vaše pa Vam zamore v popolni meri povr-niti le Bog.“ Istotako Angleži iz domovine pošiljajo izraze hvaležnosti na posamezne zavode usmiljenek v

Južni Afriki, a ne samo to. Ustanavljajo posebna društva, ki imajo izključno namen, zbirati denar, s katerim zgrade porušena poslopja usmiljenek in povrnejo škodo, ki so jo trpele tekom vojske. K tej družbi pa ne pristopajo le katoličani in nekatoličani, celo zagri-zeni očitni sovražniki sv. vere prispevajo visoke svote, Vedno bolj spoznavajo, da tako imenovana mrtva roka je mrtva le v očeh nasprotnikov, ker ne deluje v duhu sveta, ampak v duhu Krista, ki je rekel, da naj ne ve levica za dar, ki ga da desnica. Mrtva roka deluje — živo!

L. P.

I. Bratovske zadeve

molitvenega apostoljstva.

Namen za mesec januarij 1900.

XX. stoletje Jezusu Kristu

- 1.) **Obrezovanje našega Gospoda.** Jubilejno leto. Zmagoslavje imena Jezusovega nad sovražniki krščanstva. Procvit javnega katoliškega življenja
- 2.) **Osmina sv. Štefana.** Več verske gorečnosti pri moških. Milost srečne smrtne ure
- 3.) **Sv. Genovefa.** Kat. ženska društva. Šolski otroci. Duhovniki in obhajanci.
- 4.) **Sv. Tit.** Škofje. Tolažba in potrpežljivost v težavah. Katoliški umetniki.
- 5.) **Sv. Edvard, kralj angleški.** Da bi se povrnila Angleška v naročje kat. cerkve. Pregarjana cerkev na Francoskem.
- 6.) **Sveti trije Kralji.** Kat. misijoni v Afriki. Zmaga krščanstva na Kitajskem. Društvo krščanskih detoljubov.
- 7.) **Sv. valentin.** Duhovniki. Vestnost pri vršenju poklica Ljudje brez služeb.
- 8.) **Sv. Severin, opat.** Redovni predstojniki in njihove občine. Hiša Habsburska. Državnozborske volitve v Avstriji.
- 9.) **Sv. Julijan in sv. Bazilisa.** Svetost zakona. Več brezvernih in nesložnih rodbin. Posli.
- 10.) **Sv. Agato, papež.** Sv. oče. Mir in edinost med katoličani.

N.

Listek.

O družbe sv. Cirila in Metoda 130ti vodstveni seji so te dni poročali naši časniki. Družba kliče namreč že ponavljaje Slovence na pomoč. — Izven vseh strastnih in nekrščanskih pojavov, kot so danes udomačeni med narodom, stoječe njeno vodstvo govori tu Slovenstvu v premislek pač važnostne besede. Tako le pravi: „Ob družbi so se jele kazati one posledice mejsebojnih slovenskih bojev, ki uničijo vsekako sčasoma našo družbo; koncema pa brezdvombeno ugonobé tudi samostalnost celotnega slovenskega rodu. Naj se — žal — zgodi, kar drago prepirajočim se Slovencem v njihovem besnovanju — družbe sv. Cirila in Metoda vodstveni odbor ima pri tem čiste roke!“ Odbor — to nam je dobro znano — narodu napram čuti v polnem pomenu svojo dolžnost; zato vsem svojem dejanji in nehanji biva in bode slovenski. Odbor jasno gleda v Slovencev brezumno vrvénje in čuti, kako ginjeva sosebno še med našim razumništvom prava vnemba za vero in prava vnemba za narod. Te svojemu versko-narodnemu čutenju navskrižne poti pa družbin odbor ne nastopi nikoli.

„Danica“ 1900. leta in vabilo k njeni naročbi za 1901. leto.

Z januarjem 1901. leta nastopi „Zgodnja Danica“ svoj 54. letni tečaj: pivokrat se je namreč prikazala četrtek 4. prosinca l. 1849 na slovenskem obzorji. Leto poprej je nosila naslov „Slov. cerkveni časopis“. — „Cerkveni časopis“ in „Danica“ so slovenskemu svetu vzbudili slavni knežskof dr. Ivan Zlatoust Pogačar, obema listoma prvi urednik. Da se „Cerkveni časopis“ ne šteje, bila bi „Danica“ 1901. leta še le 53. letnik.

Koliko je „Danica“ storila to dolgo dobo let, to spada v zgodovino verskega ter narodnega življenja slovenskega rodu.

Tem potem se je trudila stopati tudi za mojega dosedanjega dveletnega uredovanja.

Nepripravljen in uredništvu s cela neuk sem se sprejemši to nalogo trudil, da je napredoval list za listom gledé vsebine in gledé primernejše razdelitve tvarin. Kakoršna je sedaj, taka bode v prihodnjem svojem letniku brez bistvenih sprememb.

Sodelovali jej bodo tudi zanaprej na raznovrstnih nabožnih poljih skušeni stari pisalci in pa oni bujni mnogoštevilni mladi, ki so se ljubeznivo lista oklenili že koj 1899. in 1900. leta tako, da so svojimi krasnimi doneski razveseljevali „Daničinih“ bralcev ter jim vzbujali to upapolno zavest, kako vneti in peresom oboroženi delalci na poprišči svete cerkve postanejo, ko le za malo časa stopijo med svoj rod kot delilci milosti Božijih in svojega naroda vestni dušni pastirji.

Pridružile so se listu v vezani in nevezani besedi še vrle ženske moči, vneto služeč naši vzvišeni stvari. Tudi one nočejo omagati v sodelovanji.

Opozarjam drobnih proizvodov nekterih mladih pesnikov — pevcev po milostiji Božiji prav v pravem pomenu besede in velečastni cerkveni pesmi služečega visokega svetnega dostojanstvenika, ki se je listu priklopil letošnje 1. polletije in mu mil bode tudi v naprej.

Nezazeljivo rano pa je tem delalnim vrstam in meni usodil Vsevladar to 1900. leto, ko je presadil v nebeške vrtove dva vrla mi alojzijeviska gojenca: še-le 22letnega ljubljanskega bogoslovca Mihaela Kogovšek in pa člana rimskemu germaniku le 22letnega doktorja prava, Ivana Juvana. Vnetnikoma za dobro ter najboljšo stvar še enkrat prosim obilega Božijega povrnila.

„Danica“ l. 1901 skonča župnik Lavtižarjev tehtnostni spis „Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj.“ To obširno vednostno delo je pač one vrednosti, da bi se z njim ponašal slednji list, bodi si že tega ali drugega jezika. Koj, ko se dokonča ta spis — pride na njega mesto podrobnostna „Zgodovina Trsteniške župnije“ izpod nenavadno večje dlani. Do mala vsaka številka donese tudi kak životopis slovanskih ublažencev in svetnikov. Če bo le prostora, natisne se še v tem letniku o. Adolf Doss-ova imenitna „Mladinina bisernica“ in pa zgodovina romanja mladega nam sodelalca v Lurd.

Vrhu tega „Danica“ priobči vse ljubljanske pastirske liste in še kateri sosebnostno merodajni, mi v porabo doposlani kacega sosednjega nam škofa in redom teden za tednom po eden ali še več sostavčkov, tičočih se tistodobnih cerkvenih praznovanj.

Bralcem vnamejo marsikatero iskrico do spodbudnega življenja „Razgled po tujini“ in po „Domovini“ ter drobtine zapisane v „Raznoterostih“. Oddelek „Književnost“ oceni vsak mi vročeni duševni proizvod. „Daničin“ „Listek“ se nasloni, če le možno, na slovansko ter slovensko in avstrijsko zgodovino in zvesto zabeleži, kadar bo poročati kaj iz sredotočija krščanstvu iz Rima. „Škofijska kronika“ prijavi kot do sedaj vse zanesljive krajske duhovske zadeve; pastirsko delovanje ljubljanskega škofa pa tako natanko, kot noben drug časnik.

Gledé pisave ohrani „Danica“ v vabilu za l. 1900 označeno svoje stalo o poluglasnici „e“ in o brezna glasnicah; a pred vsem pa jej bo mar jezikovi izoliki velepomembne „l-ove“ čistobe tem povdarkom, da jo danes trdè prav vsi oni peresniki, ki jim je res mar častite prihodnosti našega slovenskega narečja. — Le gledé črk „v“ in „u“ pripusti zanaprej pisalcem več prostosti ne držeč se ob tem preveč poljubne fonetične pisave, kot jo uporablja sicer slovnični prvák o. Stanislav Škrabec in po vsem tudi ne tiste etimologične, kot jo je uvel v svoj „Slovenski pravopis“ prof. Levec, ker jej neredkokrat prav hudobno kljubuje staroslovenski Miklošičev slovar. Zato se kolikor mogoče vrne do Janežičevih še najtemeljnejših nauk o „v“ in „u“, koje je srečno uporabljal v svojih spisih tudi umrli kan. prof. Marn.

Čul sem in pismeno prejemal spodbudljivih glasov: kako ljubo je temu ali onemu „Daničino“ branje. Bilo mi je to v veliko zadoščenje. A želim pa ob takem, naj se namnoži še število naročnikov. Ne zadostujejo mi le gole simpatije — in za trud, „Danici“ darovan, je njenih naročnikov brezdvombeno premalo. Dokler je pa teh le v tem številu, založništvo ne more prijenjati v cenah.

Častita gospica-lastnica Blaznikove tiskarne mi je vsled moje prošnje rade volje dovolila prihodnjemu letniku novih vsakovrstnih črk in prepôn ter boljšega „Daničinega“ papirja. Ob enem mi je obljubila vrejenega listovega oskrbovanja.

„Daničino“ založništvo naznanja za leto 1901 naslednje cene:

„Danica“ za vse leto stane po pošti	7 K — v.
pol leta	3 „ 50 „
V Ljubljani prejemana za vs. leto	6 „ — „
pol leta	3 „ — „
1/4 „	1 „ 50 „

Za prinašanje na dom se plačuje 80 v. na leto. Posamezne številke so po 20 v. Za medletno spreminjanje adrese se plača 30 v.

Naročnina se pošilja najceneje poštними nakaznicami naslovom: „Blaznikova tiskarna v Ljubljani“.

Vsem Vam čč. „Daničinim“ pisateljem in bralcem, vsem Vam somišljenikom in prijateljem — vsemu slovenskemu narodu naj Božija Vseusmiljenost podeli najblaženejšega 1901. novega leta.

Ljubljana, 24. decembra 1900.

Tomo Zupan.